

Ярослав Чайковський

Старший викладач кафедри банківської справи Тернопільської академії народного господарства

Удосконалення методики комплексної оцінки кредитоспроможності позичальників

Автор пропонує комплексно-рейтингову методику аналізу, котра враховує характер (репутацію) позичальника, його фінансовий стан, грошові кошти (рух коштів на рахунках позичальників), діловий ризик. Наводить коефіцієнти, які, на його думку, варто використовувати в ході дослідження цих факторів, та розрахунок (формулу) інтегрального показника кредитоспроможності позичальника. Стаття також містить пропозиції щодо вдосконалення діючої практики аналізу кредитоспроможності позичальників банку.

У кредитному процесі дуже важливо правильно та об'єктивно оцінити кредитоспроможність позичальника. Достовірність оцінки істотно впливає як на результати конкретних угод, так і на ефективність кредитної діяльності банку загалом. Точність оцінки важлива і для позичальника, адже від неї залежить рішення про надання кредиту та про можливий його обсяг.

Нормативні показники оцінки кредитоспроможності позичальника визначено в положеннях Національного банку України "Про кредитування" [1] і "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків" [2]. Водночас НБУ не забороняє банкам України самостійно встановлювати додаткові критерії оцінки фінансового стану позичальника, що підвищують вимоги до показників з метою адекватної оцінки кредитних ризиків і належного контролю за ними.

Банки можуть використовувати й зарубіжні методи і моделі оцінки кредитоспроможності позичальників, які базуються на комплексному застосуванні кількісних і якісних показників, а саме:

- ♦ класифікаційні (статистичні), до котрих належать бальні системи оцінки (рейтингові методики, кредитний скоринг (credit scoring) і моделі прогнозування банкрутств, засновані на статистичних методах (MDA (Multiple Discriminate Analysis) — множинний дискримінантний аналіз, "модель Зета" (Zeta model), модель наглядку за позиками Чессера, система показників Бівера, модель CART (Classification and Regression Trees);

- ♦ моделі комплексного аналізу (на основі "напівемпіричних" методологій, тобто засновані на експертних оцінках

аналізу економічної доцільності надання кредиту: "правила 6 C", CAMPARI, PARTS, PARSER тощо).

Недоліками класифікаційних (статистичних) моделей є переоцінка ролі кількісних чинників і недооцінка міжособистісних відносин, свавільний вибір системи базових кількісних показників, висока чутливість до викривлення (недостовірності) вихідних даних (зокрема фінансової звітності, що найбільш характерно саме для українських позичальників), складність (громіздкість) порівняння.

У моделях комплексного аналізу при розгляді питання про кредитоспроможність клієнта аналізують такі непорівнювані категорії, як економічні інтереси банку, гарантії повернення позики, а також людські якості керівного складу підприємства-боржника. За такого підходу кредитори значно економлять час на перевірці кредитних заявок та бізнес-планів, швидше ухвалюють рішення тощо. Ці системи аналізу прийнятні також для вітчизняної практики. Втім, механічне перенесення зарубіжного досвіду проведення фінансового аналізу в багатьох випадках, на нашу думку, є малоефективним, оскільки не враховується специфіка вітчизняних підприємств, зокрема фінансова звітність та облік.

Нині в банках України застосовується доволі широкий спектр методик визначення кредитоспроможності позичальника [7, с. 118—123]. Причому кожен банк розробляє власну систему оцінки, виходячи з особливостей кредитної політики, технологічних можливостей, спеціалізації банку, конкретних умов договору,

пріоритетів у роботі, місця на ринку, конкурентоспроможності, стану взаємовідносин із клієнтами, рівня економічної та політичної стабільності в державі тощо.

Однак система відбору суб'єктів кредитування, якій надають перевагу банки, часто далека від досконалості. Зазначимо її головні недоліки.

1. Експертні оцінки носять здебільшого суб'єктивний характер і тому не завжди точні.

2. Більшість експертних оцінок ґрунтується на дистанційному аналізі, тому можливі помилкові спостереження.

3. Ефективність експертизи залежить від частоти її проведення.

4. Оцінка кредитоспроможності має здебільшого формальний, епізодичний характер.

5. Рішення, котре приймається, цілковито залежить від експерта банку. Його досвід, знання, інтуїція, емоційний стан, особисті пристрасті, принциповість впливають на результат.

Тому слід розробити основні критерії науково обґрунтованих методик оцінки кредитоспроможності позичальників. І насамперед доцільно визначитися з терміном "кредитоспроможність", адже досі економісти не дійшли єдиної думки з даного питання. Так, автори однієї з методик кредитоспроможності позичальника називають "його здатність своєчасно і сповна розраховуватися за своїми зобов'язаннями (основним боргом та відсотками)" [4, с. 198]. На нашу думку, це твердження не розкриває суттєвих відмінностей між поняттями "платоспроможність" і "кредитоспро-

можн
знач
можн
ність
фізич
всі ви
литос
погац
Автор
"кред
ком Г
вості
литу
ненн:
них у
Згі
креді
ність
повно
ною
своім
[1]. Е
"Про
станн
можл
рація
ність
жанн
ного
влоб
ного
є вич
По
катег
ванн:
оїнк
чих п
стром
обсяз
вою н
ють н
рішен
умов
в прс
тиву.
дарсь
ка. а
трне
горії
олера
спрол
термі
Од
ентів
них у
♦
шлях
інфю
♦
казні
ють
♦
оціні
кожн
личн
ності

можність". Вважаємо, що це не одно-значні терміни. Термін "платоспроможність" передусім охоплює здатність і можливість юридичної чи фізичної особи своєчасно погасити всі види заборгованості, тоді як "кредитоспроможність" стосується лише погашення позичкової заборгованості. Автори іншої методики вважають, що "кредитоспроможність є оцінкою банком позичальника з погляду можливості й доцільності надання йому кредиту і визначає ймовірність повернення позик і виплати процентів по них у майбутньому" [6, с. 289].

Згідно з Положенням НБУ "Про кредитування", "кредитоспроможність — це здатність позичальника в повному обсязі і у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями" [1]. Відповідно до Положення НБУ "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків", "кредитоспроможність — наявність передумов для одержання кредиту і здатність повернути його" [2]. Ці визначення найточніше відображають сутність проаналізованого вище поняття. Проте й вони не є вичерпними.

Порівнявши різні визначення цієї категорії, пропонуємо таке формулювання: *кредитоспроможність — це оцінка наявності економічних і юридичних передумов для одержання кредиту і спроможності підприємства у повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін повернути його*. Оцінку дають на етапі підготовки та прийняття рішення стосовно надання кредиту й умов укладення кредитного договору та в процесі кредитування на перспективу, розглянувши фінансово-господарські аспекти діяльності позичальника, а також репутацію керівника підприємства. Таке розуміння цієї категорії включає наявність передумов для одержання кредитів позичальником і спроможність погасити їх у встановлені терміни.

Оцінка кредитоспроможності клієнтів у банку має ґрунтуватися на певних умовах, котрими передбачається:

- ◆ забезпечення її достовірності шляхом використання всіх необхідних інформаційних даних;

- ◆ визначення широкого кола показників, які всебічно характеризують діяльність позичальника;

- ◆ диференційований підхід до оцінки кредитоспроможності щодо кожної групи позичальників (юридичних і фізичних осіб, галузі діяльності тощо) при наданні їм різних

видів кредитів (коротко- чи довготермінових тощо).

- ◆ забезпечення поточної та прогнозованої оцінки кредитоспроможності клієнтів;

- ◆ використання сучасних наукових методів, моделей, зарубіжного досвіду та вітчизняної практики проведення такої оцінки, залучення у разі необхідності висококваліфікованих експертів, упровадження сучасних інноваційних технологій оцінювання тощо.

Інформаційна база покликана забезпечити процес оцінки кредитоспроможності клієнтів усією передбаченою методикою первинною інформацією, яку використовує банк. Її формування потребує систематизації інформації. Доцільно всі джерела інформації, котрі використовуються під час проведення оцінки кредитоспроможності, класифікувати за чотири основні напрями:

1. Матеріали, отримані безпосередньо від клієнта.

2. Матеріали про клієнта, котрі зберігаються в архівах і базах даних банку (якщо клієнт має кредитну історію).

3. Відомості, які в разі необхідності можуть бути одержані від зовнішнього оточення клієнта (постачальників, кредиторів, покупців продукції, обслуговуючих банків, податкової служби тощо).

4. Звіти й інші матеріали державних і приватних установ (галузеві аналітичні дослідження, статистична інформація, довідники за інвестиціями тощо).

Визначення кредитоспроможності позичальника банком — це комплексна якісна оцінка, результат аналізу, в ході якого накопичується необхідна для прийняття рішення інформація. Зважаючи на ці відомості, банк приймає рішення про можливість та умови надання кредиту (доцільність продовження кредитних відносин або їх припинення).

Перелік елементів кредитоспроможності позичальника і показників, які їх характеризують, може бути широким або скороченим залежно від цілей аналізу, видів кредиту, стану кредитних відносин банку з конкретним клієнтом, результатів господарсько-фінансової діяльності останнього, а також від наявного забезпечення позик тощо.

З огляду на викладене вище, пропонуємо комплексно-рейтингову методику аналізу банками кредитоспроможності позичальників, котра передбачає такі елементи: характер (репутація) позичальника, його фінансовий стан, гро-

шові потоки (рух коштів на рахунках позичальника), діловий ризик.

Характер позичальника розуміємо як його порядність, репутацію, ступінь відповідальності, готовність і бажання погасити борг. Банк намагається з'ясувати, як позичальник ставився до своїх обов'язків у минулому, чи ймовірні затримки з погашення позики, який статус цього клієнта у діловому світі. Це можливо за умови проведення: оцінки кредитної історії клієнта, ефективності його управління, ділових якостей керівництва позичальника; аналізу обсягів реалізації продукції, складу та динаміки дебіторської і кредиторської заборгованості, прибутків і збитків; врахування об'єктивних та додаткових чинників діяльності клієнта.

Оптимальні економічні рішення кредитори приймають, об'єктивно оцінивши фінансовий стан, котрий як комплексне поняття характеризується системою показників, що відображають наявність і розміщення коштів, реальні й потенційні фінансові можливості.

У практиці аналітичної роботи в нашій країні та за кордоном застосовують широке коло показників, які характеризують різні аспекти діяльності підприємства.

Дослідженню питань щодо оцінки кредитоспроможності позичальників комерційних банків присвячено багато вітчизняних наукових праць. Тільки за останні роки ця проблема набула широкого висвітлення у монографіях і підручниках українських авторів О.В.Дзюбляка [5], А.М.Мороза [3], В.Т.Сусіденка [8] та інших. Однак проблему ще не можна вважати достатньо вивченою, оскільки й досі в теорії та практиці немає єдиного підходу до визначення системи показників, котрі комплексно характеризували б кредитоспроможність позичальників.

Для оцінки фінансового стану позичальника — юридичної особи НБУ в Положенні "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків" рекомендує методику розрахунку семи показників [2]. Вважаємо, що, оцінюючи кредитоспроможність підприємств-позичальників, необхідно збільшити кількість фінансових коефіцієнтів. Крім традиційних, доцільно розраховувати коефіцієнти: інвестування; фінансової незалежності (автономії); співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості; оборотність оборотних коштів, матеріальних запасів, готової продукції,

а кредиторської заборгованості; рентабельність власного капіталу і залучених коштів.

На наш погляд, усі показники, які характеризують фінансові ресурси підприємства, а отже, й фінансовий стан, доцільно класифікувати за показниками ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності. Показники ліквідності дають змогу оцінити кредитоспроможність підприємства залежно від структури його активів, величина котрих співвідносна зобов'язаннями і вказує на ліквідність цього балансу. Основним критерієм є співвідношення оборотних активів, тобто грошових коштів, необхідних для перетворення їх у грошову масу.

Показники фінансової стійкості дображають рівень використання грошових і залучених коштів у формуванні ресурсів підприємства, з'ясувавши його залежність від тих чи інших джерел коштів, а відповідно і спроможність погашати заборгованість (див. таблицю 1).

Таблиця 1. Коефіцієнти фінансової стійкості підприємства

№ п/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку
	Коефіцієнт інвестування	Джерела власних коштів : Сума основних засобів
	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Джерела власних коштів : Валюта балансу
	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість : Кредиторська заборгованість

Коефіцієнт інвестування характеризує достатність джерел власних коштів щодо вкладених в основні засоби. Якщо коефіцієнт інвестування вищий за одиницю, це свідчить про достатність у підприємства власних оборотних коштів.

Коефіцієнт фінансової незалежності є змогу оцінити частку власників у загальній вартості майна підприємства. Він включений до переліку показників, які характеризують позичальника у перспективі, дає якісну картину фінансової стійкості й солідності підприємства. В економічній літературі цей показник зустрічається під назвою коефіцієнта автономії, котрий є одним із основних при оцінці кредитоспроможності клієнта в зарубіжних країнах. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) показує ступінь забезпеченості клієнта власними джерелами. Активно встановлено, що загальна сума заборгованості не повинна перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто критичне значення коефіцієнта фінансової незалежності — 1. Чим більше значення коефіцієнта, тим кращий фінансовий стан підприємства (менша залежність від зовнішніх джерел). Збільшення влас-

них джерел коштів, а відповідно, й підвищення значення цього коефіцієнта відбувається переважно за рахунок прибутку, котрий залишається в розпорядженні підприємства.

Глибше вивчаючи фінансову стійкість підприємства, необхідно проаналізувати розміри, тривалість, причини виникнення дебіторської і кредиторської заборгованостей. Їх співвідношення має бути 2 до 1. Якщо таких пропорцій не дотримуються, то фінансовий стан підприємства оцінюється як несприятливий. Це зумовлено тим, що дебіторська заборгованість може бути швидко перетворена в грошові кошти. Тому вона є одним з основних джерел погашення короткострокових зобов'язань підприємства. Наявність кредиторської заборгованості, не забезпеченої дебіторською, — основна причина неплатоспроможності підприємства.

Показники ліквідності та фінансової стійкості розраховані переважно на основі бухгалтерського балансу й ха-

рактризують стан позичальника на час складання звітності, тобто це статистичні оцінки. Показники оборотності ресурсів і рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в динаміці та відображають реальний хід виробничої діяльності (див. таблиці 2, 3).

Таблиця 2. Коефіцієнти оборотності (ділової активності)

№ п/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку
1	Оборотність оборотних активів	Виручка від реалізації продукції : Середня величина оборотних активів
2	Оборотність матеріальних запасів	Виручка від реалізації продукції : Середня вартість матеріальних запасів
3	Оборотність готової продукції	Виручка від реалізації продукції : Середня вартість готової продукції
4	Оборотність дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації продукції : Середня дебіторська заборгованість
5	Оборотність кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації продукції : Середня кредиторська заборгованість

Коефіцієнт оборотності оборотних активів є одним із найважливіших показників ефективності використання оборотного капіталу, вказуючи на швидкість його переходу зі стадії виробничих запасів у готову продукцію та швидкість перетворення останньої у безпосередньо грошову форму. Розраховуючи та оцінюючи цей коефіцієнт, пропонуємо брати до уваги всю

сукупну величину оборотних активів незалежно від матеріально-речової структури і джерел їх утворення, з урахуванням їх кругообороту. Причому слід враховувати особливості індивідуальних кругооборотів у кожному виді активів. У зв'язку із цим коефіцієнт оборотності оборотних активів слід доповнювати окремими (індивідуальними) показниками, котрі передбачають вивчення та облік специфіки руху кожного виду активів і дають змогу глибше проаналізувати оборотність усіх оборотних активів підприємства.

Оборотність матеріальних запасів характеризує ефективність виробничо-збутової діяльності підприємства, а її зростання засвідчує оптимізацію формування виробничих запасів і затрат, сприяючи збільшенню обсягів продажу та отриманню вищих доходів. Цей показник відображає забезпеченість виробничого циклу необхідними оборотними активами.

Оборотність дебіторської заборгованості свідчить про швидкість вивільнення коштів з дебіторської заборгованості. Тенденція до збільшення цього показника може вказувати на підвищення ефективності управління комерційними кредитами, наданими підприємством, а також на скорочення періоду, протягом якого дебіторська заборгованість залишається непогашеною, що загалом позитивно позначається і на платоспроможності клієнта банку.

Система загальних і окремих показників оборотності дає змогу з'ясувати, де і з яких причин виникло сповільнення, і вжити відповідних заходів для поліпшення ефективності вико-

ристання оборотних активів. У практиці України показники оборотності оборотних активів застосовуються доволі широко. Однак, на нашу думку, їх здебільшого розраховують щодо оборотних активів у цілому, а окремі показники оборотності визначають рідко; крім того, вони не посіли чільного місця в оцінюванні перспектив розвитку кредитних відносин банку з кон-

кретним доцільне вати под оборотн го догов ної став а може, ду креди

Показ жають гл підприєм здатності свої плат ки слід рс ку років. загальні ти позича ристання

Таблиця	
№ п/п	
1	f
2	f

Рентаб нормою . важливим теризує д ефективн джерел ф величину одна грив

Рентаб визначає є приємства вих ресур ності на д основі. Д який приб на одну гр

Запропс і коефіцієн гляд, відпс які стосую вчасності з тежів; по-д ності обор можливих і бутку, за я погашення по-четверте сорого стан

Оцінка і основі фінанс; треує інди кожного кл тично вест оцінки фінанс ника. Ця ме будується на бражає стан період; розі оборотних а ною мірою у литоспромо.

кредитним позичальником. Вважаємо за доцільне як експеримент використовувати подану вище систему показників оборотності при укладенні кредитного договору, визначенні норм процентної ставки за користування позицією, а може, й при виборі суб'єкта і методу кредитування.

Показники рентабельності відображають глибинний, якісний бік роботи підприємства, тому для оцінювання здатності клієнта своєчасно погашати свої платіжні зобов'язання ці показники слід розраховувати у динаміці за низку років. Це спонукає банк з'ясувати загальні тенденції в ефективності роботи позичальника та їх впливу на використання банківських позик.

Таблиця 3. Коефіцієнти рентабельності (ефективності діяльності підприємства)

№ п/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку
1	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток : Середня величина власного капіталу
2	Рентабельність залучених коштів	Чистий прибуток : Довгострокові та поточні зобов'язання

Рентабельність власних коштів є нормою доходу на власні кошти й важливим показником, котрий характеризує діяльність позичальника та ефективність використання власних джерел фінансування, вказуючи на величину прибутку, який приносить одна гривня ресурсів підприємства.

Рентабельність залучених коштів визначає ефективність політики підприємства у сфері залучення додаткових ресурсів для виробничої діяльності на довго- і короткостроковій основі. Даний показник свідчить, який прибуток отримує підприємство на одну гривню залучених коштів.

Запропонована система показників і коефіцієнтів дає змогу, на наш погляд, відповісти на низку запитань, які стосуються, по-перше, прогнозу вчасності здійснення майбутніх платежів; по-друге, ліквідності та реальності оборотних активів; по-третє, можливих меж зниження обсягу прибутку, за яких усе ж забезпечується погашення ряду фіксованих платежів; по-четверте, оцінки загального фінансового стану фірми, її стійкості.

Оцінка кредитоспроможності на основі фінансових коефіцієнтів потребує індивідуального підходу до кожного клієнта. Необхідно систематично вести аналітичну роботу з оцінки фінансового стану позичальника. Ця методика має ряд недоліків: будується на даних про залишки; відображає стан справ тільки за минулий період; розкриває в основному рух оборотних активів. Такі недоліки певною мірою усуваються при оцінці кредитоспроможності на основі аналізу

грошових потоків і ділового ризику. Аналіз грошових потоків починає набувати поширення у зв'язку з появою інформації підприємства у вигляді звіту про рух грошових коштів, складеного з метою зіставлення їх припливу чи відпливу. Стійке перевищення припливу над відпливом коштів протягом певного періоду дає підставу оцінювати клієнта як кредитоспроможного. Згідно із західними стандартами кредитування аналіз грошового потоку допомагає визначити й межу надання нових кредитів. Граничною межею при цьому є розмір перевищення надходжень коштів порівняно з їх відпливом.

Аналіз кредитоспроможності на ос-

нові показників ділового ризику в Україні рідко застосовується, оскільки потребує оцінки кредитоспроможності з урахуванням показників виробничої діяльності. Діловий ризик пов'язаний із несвоечасним завершенням кругообороту фондів і не ефективним використанням ресурсів (фінансових, технічних, трудових). Тому банківським працівникам необхідно детально оцінити три стадії кругообороту фондів: постачання, виробництво та реалізацію.

Кредитоспроможність позичальника оцінюють шляхом зіставлення фактичного значення коефіцієнтів і показників, котрі характеризують репутацію позичальника, його фінансовий стан, грошові потоки та діловий ризик, з їхніми критеріальними рівнями. В результаті такого зіставлення визначають клас підприємства, відповідно до якого банк організовує з ним кредитні відносини.

При цьому узагальнюючу оцінку S_j щодо кожного j -го елемента кредитоспроможності (характер (репутація) позичальника, його фінансовий стан, грошові потоки, діловий ризик) доцільно розраховувати за формулою:

$$S_j = \left(\sum_{i=1}^n A_{ij} k_{ij} \right) : n,$$

де A_{ij} — оцінка i -го одиничного показника в j -й групі;

k_{ij} — значущість (вагомість) i -го одиничного показника;

n — кількість показників для розрахунку кредитоспроможності.

Підсумкову рейтингову оцінку кредитоспроможності позичальника R ре-

комендується визначати за формулою:

$$R = \left(\sum_{j=1}^m S_j K_j \right) : m,$$

де K_j — вагомий коефіцієнт j -го елемента кредитоспроможності відповідно до критеріального рівня;

m — кількість елементів кредитоспроможності (груп показників).

Згідно з Положенням НБУ "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків" за результатами оцінки фінансового стану позичальників класифікують їх з урахуванням рівня забезпечення за кредитними операціями на 5 класів: "А", "Б", "В", "Г", "Д" [2]. Зважаючи на обширність ранжування, пропонуємо зменшити кількість класів позичальників до трьох — перший, другий, третій — і встановити для комерційних банків чіткі правила взаємодії з підприємствами кожного класу. Так, позичальники першого класу мають пільги в кредитуванні. Передусім (враховуючи чинне Положення НБУ "Про кредитування") це пріоритетне становище організації при виділенні кредитних ресурсів, а також можливість вибору найефективнішої форми кредитування для даного позичальника — бланкового кредиту, кредитної лінії, овердрафту. Використовуються і традиційні пільги: зниження процентної ставки за кредит, зменшення форм забезпечення, скорочення звітності, котру подають у банк. Крім того, для таких підприємств може бути зменшено кількість перевірок цільового використання кредиту.

Позичальники другого класу кредитоспроможності кредитуються у звичному порядку відповідно до чинного положення.

Кредитування підприємств третього класу обмежене низкою умов. Згідно із чинними нормативними документами можна використовувати такі методи кредитного впливу, як підвищення ставки за кредит, кредитування під кілька видів забезпечення, встановлення таких вимог, як щомісячне подання в банк бухгалтерської звітності тощо (з відображенням їх у кредитному договорі).

Проведений аналіз дає змогу зробити висновок про необхідність урахування таких чинників при оцінюванні кредитоспроможності клієнта:

а) оцінка кредитоспроможності повинна мати характер експрес-аналізу: проводитися часто, максимально швидко та охоплювати максимум інформації;

б) доцільно створити незалежні від банків структури для проведення експрес-аналізу кредитоспроможності підприємств;

в) оцінюючи кредитоспроможність, банк має з'ясувати такі питання: чи може позичальник виконати зобов'язання вчасно, чи готовий він до цього? Відповідь на перше запитання дає аналіз фінансово-господарських аспектів діяльності підприємств. Друге ж має юридичний характер, а також пов'язане з особистими рисами керівників підприємств;

г) для комплексної оцінки необхідно визначити поточну та перспективну кредитоспроможність позичальника. Поточна кредитоспроможність оцінюється шляхом порівняння розрахованих коефіцієнтів і показників з їх оптимальними значеннями (встановлення відповідності оптимальним тенденціям зміни). Щоб дати прогнозну оцінку кредитоспроможності позичальника, слід проаналізувати виявлені тенденції зміни оборотності і

рентабельності діяльності підприємства (якщо не відбудеться суттєвих змін щодо умов її здійснення і правового статусу позичальника);

г) ефективність аналізу кредитоспроможності залежить від частоти його проведення, компетентності й досвіду банківського працівника;

д) до Положення "Про кредитування" доцільно включити систему необхідних і додаткових показників, які дають змогу визначити кредитоспроможність позичальника, та рекомендувати її для використання у діяльності комерційних банків України.

Література

1. Положення Національного банку України "Про кредитування". Затверджене постановою Правління НБУ від 28 вересня 1995 р. № 246.

2. Положення Національного банку України "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків". Затверджене по-

становою Правління НБУ від 6 липня 2000 р. № 279 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — 2000. — № 9. — С. 54 — 73.

3. Банківські операції: Підручник. — 2-ге вид., випр. і доп./ А.М.Мороз, М.І.Савлук, М.Ф.Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М.Мороза. — К.; КНЕУ, 2002. — 476 с.

4. Банковское дело: Учебник / Под ред. О.И.Лаврушина. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 576 с.

5. Дзюблюк О.В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. — К.: Поліграфкнига, 2000. — 512 с.

6. Панова Г.С. Кредитная политика коммерческого банка. — М.: ИКЦ "ДИС", 1997. — 464 с.

7. Потійко Ю.А. Аналіз кредитоспроможності підприємств в умовах ринкової економіки // Фінанси України. — 2001. — № 1. — С. 118 — 123.

8. Сусіденко В.Т. Стратегія управління кредитною діяльністю комерційних банків. — К.: КДТЕУ, 1998. — 348 с.

Хроніка /

ВАБанк підтримує юних тенісистів

Уже в'яте Всеукраїнський акціонерний банк разом із Федерацією тенісу України проводить благочинний тенісний турнір "Кубок ВАБанку". Девіз цих змагань — "Грають дорослі — виграють діти!" — посягається дуже просто: всі кошти, зібрані учасниками турніру, щороку спрямовуються на розвиток дитячого тенісу в Україні (гравці вносять невелику суму за участь, офіційні спонсори турніру — більш значну).

Історія турніру, ініційованого ВАБанком, почалася ще 1999 року. Тоді відбулися перші змагання, в яких узяли участь дипломати, держслужбовці, банкіри, бізнесмени, клієнти ВАБанку. Справді, грали дорослі, а виграла діти. Адже на кошти спонсорів і учасників турніру діти — фіналісти огляду-конкурсу юних тенісистів столиці виступили у загальноукраїнських змаганнях. Із цих же коштів було виділено гроші на розвиток дитячого тенісу ДЮСШ № 1 Печерського району м. Києва, а дитячі спортивні школи різних регіонів України отримали в подарунок кілька ящиків тенісних м'ячів. Наступного року в результаті проведення такого ж

турніру 15 кращих дванадцятирічних юніорів України отримали тенісні ракетки, а для ДЮСШ м. Каховка Херсонської області було закуплено тенісні м'ячі.

Турніри "Кубок ВАБанку", проведені в 2001—2002 роках, також мали благочинний характер. Представники юнацьких збірних команд України з тенісу (14—16 років) отримали від ВАБанку грошову допомогу, завдяки чому два роки поспіль могли брати участь у змаганнях за зимовий кубок Європи.

Нинішньої осені традиційний турнір зібрав не лише українських тенісистів, а й представників Південно-Африканської Республіки, Болгарії, Південної Кореї, Росії, США, Бразилії. Ігри проходили в чоловічому одиночному, парному та жіночому парному розрядах.

Кращими на тенісних кортах стали: в чоловічому одиночному турнірі (категорія "Тур Серія") — голова Правління ВАБанку Юрій Блащук, у чоловічому одиночному (категорія "Мастер Серія") — президент тенісного клубу "Софія — Стар" Володимир Ковалець, у жіночому парному

турнірі — Марина Зехова й Оксана Ющенко, у чоловічому парному — Георгій Грушенко і Віталій Фурса. Вручено також спеціальні призи. Приз "Королева турніру" — Оксана Ющенко, приз "Джентльмен кортів" — Михайлу Федорченку.

Водночас виграш традиційно отримали діти. Президент ВАБанку Сергій Максимов вручив представникам юнацької команди України з тенісу чек на 30 тисяч гривень. За ці гроші юнацька збірна України з тенісу (юнаки та дівчата віком від 14 до 16 років) зможе наступного року взяти участь у зимових кубках Європи.